

# Zuivelconsulent J. C. van Weydom Claterbos



*J.C. van Weydom Claterbos, links kort nadat hij in 1905 begon bij het Landbouwgenootschap en rechts kort voor hij in 1935 vertrok.*

**1897 – 1905 Zuivelconsulent in Limburg, standplaats Sittard  
1905 – 1935 Zuivelconsulent in Drenthe, standplaats Assen**

## Korte toelichting op de Joh. C. van Weydom Claterbos:

Deze J. C. was de zoon van *wandelleraar* en eerste zuivelconsulent van de Gelders-Overijsselsche Maatschappij van Landbouw J.J. van Weydom Claterbos. (Zie op de site bij 'Zuivelconsulenten/Gelderland')

Hiernaast de eerste knipsel met de aanstelling en een omschrijving van zijn taak in de Provincie Limburg.

Hieronder de aankondiging van de L.M.v.L. Van zijn komst.

1897-08-31 MAR

## LANDBOUW.

Het Hoofdbestuur der Maatschappij van Landbouw in Limburg heeft de eer ter kennis van belanghebbenden te brengen:

a. dat in zijne jongste vergadering de heer Joh. C. van Weydom Claterbos is benoemd tot Consulent in de Zuivelbereiding in Limburg,

b. dat die benoeming door Zijne Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken is goedgekeurd.

c. dat die zuivelconsulent zich uitsluitend zal wijden aan de belangen van de zuivelbereiding en veeteelt en alles wat daarmede in verband staat in de provincie Limburg.

De consulent zal elken Donderdag tot 's namiddags één uur kosteloos te consulteeren zijn ten zijnen woonhuize te Sittard, Markt 125. Wordt de hulp van den consulent elders ingeroepen, dan behoort daarvoor vergoed te worden:

a. door particulieren: de reiskosten per spoor 2e klasse tot aan het naastbijgelegen station, benevens vrij verblijf.

b. door coöperatieve **zuivelfabrieken**: enkel de verblijfkosten ad f 3 per dag; de reiskosten worden door de Maatschappij van Landbouw betaald.

1897-08-28 NKO

## LANDBOUW.

— Het Hoofdbestuur der Maatschappij van Landbouw in Limburg heeft in zijne jongste vergadering de heer Joh. C. van Weydom Claterbos benoemd tot Consulent in de Zuivelbereiding in Limburg, welke benoeming door Zijne Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken is goedgekeurd.

De **zuivelconsulent** zal zich uitsluitend wijden aan de belangen van de zuivelbereiding en veeteelt en alles wat daarmede in verband staat in de provincie Limburg.

Ten dien einde is den consulent hoofdzakelijk opgedragen:

1<sup>o</sup> het houden van voordrachten,

2<sup>o</sup> het geven van zuivelcursussen,

3<sup>o</sup> het verstrikken van raad en inlichtingen aan vereenigingen of particulieren over alle zaken het zuivelbedrijf betreffende.

4<sup>o</sup> het bestudeeren van belangrijke kwesties van algemeenen aard op zuivelgebied.

5<sup>o</sup> het behulpzaam zijn bij de oprichtingen van zuivelfabrieken en het inspecteeren van bestaande inrichtingen voor zuivelbereiding,

6<sup>o</sup> het opleiden van personen tot geschikt personeel voor zuivelfabrieken,

7<sup>o</sup> het verrichten van melkonderzoek, ten einde vooral den veehouders te kunnen aanraden of voorstellen om minwaardige koeien uit het zuivelbedrijf te verwijderen (vooral op dit punt wordt de aandacht der veehouders gevestigd.)

8<sup>o</sup> het onderzoeken van zuivelproducten en van grondstoffen benoodigd bij de zuivelbereiding.

De consulent zal elken Donderdag tot 's namiddags één uur kosteloos te consulteeren zijn ten zijnen woonhuize te Sittard, Markt 125. Wordt de hulp van den consulent elders ingeroepen, dan behoort daarvoor vergoed te worden:

a. door particulieren: de reiskosten per spoor 2e klasse tot aan het naastbijgelegen station, benevens vrij verblijf.

b. door coöperatieve zuivelfabrieken: enkel de verblijfkosten ad f 3 per dag; de reiskosten worden door de Maatschappij van Landbouw betaald.

Bij het ontbieden van den **zuivelconsulent** wordt verzocht opgave van de aanleidende oorzaak, ten einde de consulent zich kunne voorzien van de noodige hulpmiddelen voor eventueel onderzoek, alsmede mededeeling of de zaak van dergelijken aard is, dat eene onmiddellijke overkomst vereischt wordt.

De aanvragen tot ontbieding van den zuivelconsulent behooren schriftelijk gericht te worden aan den heer M. Haan voorzitter van het Hoofdbestuur der Maatschappij van Landbouw, huis Millen te Nieuwstadt.

1897-11-23 MAR

**ROERMOND.**

— Wij vestigen de aandacht van allen, die belangstellen in de **boterbereiding** er op, dat a.s. Zaterdag te 11 ure op de zaal van den heer J. Cox-Baeten, Kraanpoort alhier, eene lezing over dat onderwerp zal gehouden worden, waartoe men gratis toegang heeft.

1897-11-25 MAR

**BERICHT.**

**Maatschappij van Landbouw in Limburg  
Afdeling ROERMOND.**

Door den Heer Joh. W. Claterbos, Zuivelconsulent voor LIMBURG, zal, Zaterdag den 29 November e. k. des morgens om 11 uur, in de zaal van den Heer J. Cox-Baeten te ROERMOND, eene voordracht gehouden worden over **boterbereiding** enz.

De Leden worden dringend verzocht deze Vergadering bij te wonen en te willen zorgen, dat er zooveel mogelijk, hunne botermaaksters aanwezig zijn.

*Het Bestuur der Afdeling ROERMOND.*

**E. STOFFELS,**      **L. MAGNÈS,**  
*Secretaris,*      *Voorzitter.*

1897-11-30 NKO

— J1. Zaterdag werd in het café van den heer J. Cox-Baeten door den heer J. W. Claverbos, **zuivelconsulent** in Limburg eene lezing gehouden over zuivelbereiding.

Spreker behandelde de nieuwe en oude methode van boterbereiding en toonde aan onder hoe menig opzicht eerstgenoemde de voorkeur verdient. Ook de verbetering van gereedschappen en de vereischten van een melkkelder. Hij toonde een zeer doemstig Geldersch model van goedkoope teems, of zijgkou, waarin de melk door uiterst fijn metaalgaas en langs de wanden, niet door den bodem vloeit; op dezen kunnen zich dus onreinheden verzamelen zonder door de stroomende melk te worden mee-gesleept. Ook toonde spreker een staaf melksuiker, uit door hem onderzochte melk verzameld.

De vergadering volgde met veel belangstelling deze lezing en toonde door herhaald applaus hare tevredenheid, en wenschte den heer v. W. Cl. spoedig weer in haar midden te hebben.



Hieronder nog enkele knipsels met, aankondiging of een kort verslag, van een lezing van zuivelconsulen Joh. C. van Weydom Claterbos. Deze reeks zou zonder moeite tientallen blz. kunnen beslaan, we nemen alleen de interessantste op.....

1898-02-10 MAR

— Maandag a. s. zal in de zaal van het fanfare-gezelschap, eene lezing gehouden worden over de boterbereiding door den WelEd. heer Joh. C. W. van Weijdom Claterbos. Boeren en belangstellenden worden uitgenoodigd deze vergadering bij te wonen met het beleefd verzoek zooveel mogelijk de *botermaaksters* mee te brengen.

1898-02-17 NKO

Maasbracht, 14 Febr. Door den heer Van Weijdom Claterbos, zuivelconsulent voor Limburg te Sittard, zal op verzoek van het bestuur der coöperatieve boterfabriek alhier op Vastenavond-Maandag ten vier uren in een der schoollokalen eene voordracht gehouden worden over boterbereiding en al datgene, wat daarmede nauw in verband staat. Bijzonder zal daarin gesproken worden over het melken en het verzorgen der melk, zoodat ook de melksters wel eens naar de goede wenken en raadgevingen mogen gaan hooren. Ook voor niet-leden der samenmelkerij is vrije toegang; derhalve is het te verwachten, dat een talrijk gehoor de voordracht zal bijwonen.

Peel en Maas, 26-02-1898; p. 1/4

## LEZING

van den Heer J.C. v. Weydom Claterbos, Zuivelconsulent, gehouden te Venray, 14 Febr. 1898.

### Deel I

Men mag het een gelukkige gedachte noemen van de verenigingen, welke den heer Claterbos afvaardigden, om in onze gemeente een lezing over zuivelbereiding, te houden.

Toen genoemde heer dan ook zijne welbestudeerde voordracht, op eenvoudige duidelijke manier, voor een talrijk publiek hield, speet het mij, zoo weinig vrouwen tegenwoordig te zien. Want toch juist zij zijn de personen, die het meest aangewezen zijn dit belangrijk artikel nl. „*de melk*” te verwerken, althans, in de tegenwoordige tijd, te behandelen vóóraler ze tot iets anders verwerkt wordt.

Het is daarom dat ik den heer Claterbos verlov vroeg zijne voordracht beknopt te mogen weergeven, waartoe spreker mij volgaarne in staat stelde, zelfs de hoofdpunten opgaf. Daarvoor hier mijnen dank.

Wellicht, kunnen dan de niet-toehoorders zich nog een en ander ten nutte maken, - de toehoorders het gehoorde nog eens overlezen.

De heer C. begon zijne lezing met eene beschrijving van „*de melk*”, De melk is eene vloeistof, die naast een groot watergehalte verschillende andere bestanddeelen bevat: botervet, kaasstof, zouten, melksuiker en eiwit. Deze vloeistof wordt geproduceerd door een orgaan, hebbende veel van eene groote vleezige massa, genaamd „*de Uier*”.

Op doorsnede gezien (spreker had hiervan teekeningen, jammer ze niet vergroot waren, zoodat elkeen ze zien kon, ref.) bestaat deze vleezige massa feitelijk uit klierweefsel, dat de melk produceert. Op doorsnede ziet men boven: den tepel een klein reservoir of holle, die slechts eene geringe hoeveelheid melk kan bevatten. Vandaar dat het ook duidelijk is, dat de welk welke iedere keer uitgemolken wordt, daar niet reeds kan aanwezig zijn. Het vermoeden lag dus voor de hand, dat niet alleen de melk welke daar reeds aanwezig was, telkens wordt uitgemolken, maar, dat onder het melken *nieuwe melk gevormd wordt*.

Vandaar dat er op gewezen werd, steeds krachtig te melken. Vooral bij eerstkalvende is een flink, krachtig uitmelken aangewezen, wil men eene hooge melkproductie verkrijgen. Vandaar dan ook, dat het zoo verkeerd is, dergelijke eerstbarenden toe te vertrouwen aan zwakke handen.

Door een stevig hanteeren van den uier wordt de bloedstoevoer verhoogd, de afscheidende klier meer geprikkeld en zodoende de meerdere productie verkregen, terwijl bovendien in den regel, door een stevigen melker meer volkomen leeg gemolken wordt dan door een zwakke hand.

De verschillende bestanddeelen der melk worden achtereenvolgens besproken. Het groote watergehalte, namelijk pl.m. 87 pCt. deed spreker de leuke opmerking maken, dat de melk over het algemeen reeds genoeg met water gezegend is, zoodat een tweede doopsel door den boer of de boerin gerust achter kan blijven.

In dit water nu zijn de andere bestanddelen gedeeltelijk opgelost, gedeeltelijk zweven ze er in. Zoo zweeft o.a. het botervet door het water heen, in den vorm van kleine bolletjes, Vandaar dan ook dat de melk eene ondoorzichtige vloeistof vormt.

Verdunt men de melk met veel water, dan wordt ze hoe langer hoe langer doorschijnend, omdat het aantal vetbolletjes per  $\text{cm}^3$  steeds kleiner wordt.

Aangezien gemiddeld in de melk 3 á 3½ pCt. vet voorkomt, vindt men op 1 Liter melk ongeveer 100.000 miljoen van deze vetbolletjes. Het is juist dit vet, waaruit onze boter grootendeels bestaat.

Laat men de melk rustig staan, dan volgen deze vetkogeltjes de gewone weg, die alle vetten en oliën volgen, wanneer ze met water onder elkander geschud zijn, nl. ze stijgen, omdat ze soortelijk lichter zijn, naar boven; odoende wordt de laag vetbolletjes aan de oppervlakte dus dicht en dichter, en krijgt men na bepaalde tijd een dichte schicht, de zogenaamde „room”. Wat daaronder staat noemt men de magere melk.

De melksuiker, waarvan apr. een mooi gekristalliseerd monster liet zien, en de liefhebbers zelf tracteerde op een proefje dezer gepulveriseerde stof, is opgeest in water. Hiervan bevat de melk afwisselend 3-6 pCt., gemiddeld ongeveer  $1\frac{1}{3}$  pCt. Van andere suikersoorten verschilt hij door minder oplosbaarheid in water. De smaak is zwak zoet.

De kaasstof of caseïne is de veehouder bekend als onze gewone kaas. Deze stof is ook niet opgelost aanwezig in de melk, maar komt er „gezwollen” in voor.

Voegt men bij de melk zuren of vormen deze zich in de melk, hetgeen bij warm weer eerder geschied dan bij koude, dan stolt de kaasstof en sluit vele bolletjes in zich op. We zullen later zien, dat dit van groot belang is voor de veehouder.

Laat men melk lang staan, vooral bij warm weder, dan verandert melksuiker in melkzuur, en dit zuur veroorzaakt de stolling der melk.

De kaasstof komt gemiddeld tot 3 pCt. in de melk voor.

Eiwit vind men tot 3 pCt. in de melk.

De melkzouten of minerale bestanddelen vindt men tot  $\frac{2}{3}$  á  $\frac{3}{4}$  pCt. aanwezig

T.A. L. Beel wordt vervolgd

**Peel en Maas, 05-03-1898; p. 1/4**

LEZING J.C. v. Weydom Claterbos, Zuivelconsulent, gehouden te Venray, 14 Febr. 1898.

## **Deel II**

Werd door spreker er op gewezen, dat een krachtig melken, door zindelijke melksters, en op geregelde tijden het meest voordelig voor de veehouder is, niet minder nadruk werd door hem gelegd, dat het uitmelken volledig moet geschieden.

Volledig uitmelken moet vooreerst de hoeveelheid der melk verhogen, hetgeen elkeen duidelijk moet wezen, dus financieel voordeliger voor den boer zijn.

Daarbij komt, dat de laatste melk juist de meest vetrijke is; dus de gemiddelde samenstelling der melk wordt voor wat het vetgehalte betreft verhoogd, ergo verbeterd.

In Gelderland zegt men: - *„de laatste drop is de boterdrop.”*

Het is algemeen bekend, dat melk welke aan de lucht staat spoedig in ontbinding overgaat. Hetzelfde gebeurt met melk, welke te lang in de uier achterblijft.

Behalve dat deze verouderde melk door een directen prikkel op den uier, het klierweefsel ziek maakt, vormt ze ook een voedingsbodem voor ziektekiemen, welke de bekende uierzwellingen, ontstekingen, abcessen, veretteringen, rerhardingen, scheve uiers enz, na zich slepen.

Derhalve is als vierde gebod bij het melken te voegen, naast geregeld, zindelijk en krachtig, „volkomen leegmelken”.

(Terloops wil ik hier op iets wijzen, wat vooral in onze streken, waar potstallen zijn, aanbeveling verdient. De mest is zoals overbekend, een onmisbaar artikel in ons landbouwbedrijf. Vandaar dat er dikwijls mee gewerkt moet worden. Afvaren der mest, het omzetten ervan zijn aan de orde van den dag.

Welnu, men brenge hoogdragende dieren, gedurende deze bewerking op een anderen stal. Door het werken in de mest wordt de lucht bezwangerd met allerlei ziektekiemen, die zich een weg banen door het tepelkanaal, veroorzaken melkcomzetting met de gevolgen, zodat men gaat sukkelen met ontstoken uiers, en minder en slechter melkopbrengst. De reden dat dit meer speciaal voor hoogdragend vee geldt, moet wel daarin gezocht worden, dat deze dieren door hun zwangeren toestand meer gevoelig zijn en de eerste melk gemakkelijker omgezet wordt.

Iets anders nog is het verkeerde om, zoals onze melksters volgaarne doen, wanneer ze een zieke uier uitgemolken hebben, direct daarna een gezonde te gaan melken. De bezoedelde hand kan het ziekteproces overbrengen van de ene uier op de anderen. Het is dan ook geen zeldzaamheid meerdere koeien naast elkander te zien lijden aan uierontsteking. Ref.)

Zodra de melk uit de emmer in een groter melkvat is overgebracht, moet ze zoo *spoedig mogelijk* van de stal verwijderd worden.

Melk is een vloeistof, die de eigenschap bezit lucht op te nemen. Hetzelfde geldt voor de afgeroomde melk.

Deze dient ook in kelders gezet te worden, waar geen andere lucht afgeevende stoffen bewaard worden, zoals aardappelen, bieten, zuurkool enz.

(Dat men het hiermee soms zoo nauw niet neemt, blijkt wel daaruit, dat voor enige jaren, een medicus mij verhaalde, een kinderlijkje in een melkkelder te hebben geschouwd! Ref.)

Het overbrengen van de melk uit de melkemmer in het melkvat heeft plaats door een zift. Hier te lande gebruikt men een zift van linnen. Zulks verdient geen aanbeveling, vooral niet zoals het toegepast wordt.

In de mazen van de doekjes blijft melk achter, welke gaat zuren; de doorlopende melk wordt zoudoende reeds bij het filtreren met zuurvormende stoffen verontreinigd, waarvan, vooral in de zomer, spoedig zuur worden der melk het gevolg is.

Wil men per se deze doekjes blijven gebruiken, dan neme men herhaaldelijk nieuwe, en wassche ze eerst vóór het gebruik flink in een warme sodaoplossing en spoele ze vervolgens na in koud water. Het zuurgehalte wordt daardoor geneutraliseerd.

Spr. vertoonde een praktisch niet te duur zift, wat alom verkrijgbaar is en aanbeveling verdient. Vervolgens besprak de heer C. het behandelen der melk wanneer ze gezift is.

T. A. L. Beel Wordt vervolgd.

Vervolg lezing J.C. v. Weydom Claterbos, gehouden te Venray, 14 Febr. 1898.

### Deel III

De afkoeling van de melk zodra ze uit de uier komt is aangewezen, volgens spreker, en in de zomer èn in de winter.

Vooreerst wasemt de koemelk veel beter uit, waardoor ze de koelucht en de koesmaak groten-deels verliest.

Iedereen, die wel eens koewarme melk gedronken heeft, proeft dit verschil onmiddellijk nl. dat de afgekoelde melk een heerlijker smaak heeft.

Een andere gewichtige reden voor de afkoeling is, dat men een betere grondstof verkrijgt voor de boterbereiding. Dit mag dus wel een hoofdfactor genoemd worden, In de derde plaats blijft de melk langer zoet.

De lagere wezentjes, plantjes om het begriipelijker uit te drukken, groeien weliger in een glas of kan met melk, die lauwwarm is, dan in koude melk.

Zoals wij reeds zagen, verwerken deze plantjes de melksuiker ten dele tot melkzuur. Door doelmatige afkoeling kan men alzo de melk beschutten tegen zuurworden. Wanneer dus de veehouder geregeld afkoeling der pas gemolken melk toepast, krijgt hij smakelijker melk en boter, en bovendien houdt ze zich langer.

De afkoeling kan verkregen worden door flink geventileerde kelders, het plaatsen in koud water bijv, in de put, op plaatsen waar veel trek is enz.

Betreffende de afroming besprak spreker het volgende:

Door de regel roomt men eenmaal en wel na vier en twintig uren. De ondermelk uit de platelen gaat daarvandaan naar de kalveren, varkens enz.

Deze bevat dan nog 1-1½ percent, ja soms nog meer percenten vet.

Wil men voldoende, ten minste zo voordelig mogelijk uitkomen, dan moet men de melk 48 uur laten staan.

Na 48 uur blijft er, als alles zo gunstig mogelijk gedaan is, nog 0.8 percent, dus op 100 Liter afgeroomde melk 8 ons boter gemiddeld berekend is 80 cts (1 K. is 1 Gld.)

Bij de centrifugale ontroming blijft over 0,2 percent vet, of op 100 Liter 2 ons is 20 cents.

Iemand die dus 100 K. G. afgeroomde melk per dag heeft, laat daarin aanwezig 8 ons min 2 ons is 6 ons maakt f0.60. Per jaar, dat men gemiddeld op 300 dagen mag schatten, maakt dit de kapitale som van f0.60 maal 300 is **180 Gulden.**

De op deze wijze afgeroomde melk heeft bovendien hoger voederwaarde, doordien ze zoet is.

Koewarm aan de kalveren of varkens gegeven, bevat ze dan bovendien nog al de melksuiker, omdat deze nog niet omgezet is tot melk zuur.



De voordelen der Centrifuge zijn dus:

- 1e. meer productie onafhankelijk van het werk;
- 2e. geen verzuren in de plattelen
- 3e. nooit mislukken der fabricage;
- 4e. beter boter door zindelijker verwerking van de room,

Bovendien heeft men niet dat wisselvallige zoals bij het gewone karnen, nl. nu eens zure, den volgenden dag zoete room.

Iets waarop preker vooral de houders van Centrifugen wees, was de grootst mogelijke zindelijkheid in acht te nemen.

De turbines moeten dikwijls en terdege gereinigd worden, en het zich daarop hopende vuil mag niet als veevoeder gebruikt worden. (Wellicht kom ik hierop nog eens terug).

Het is bekend dat varkens dit slijm gaarne verorberen. Toch is het raadzaam, zooals wij later zullen zien, zulks niet, alleen niet als veevoeder te gebruiken, maar zelfs te verbranden.

T. A. L. Beel

Wordt vervolgd.

Volgende nummers, 19 en 26 mrt, van *Peel en Maas* zijn niet aanwezig in het www archief

1898-03-26 NKO

**Buggenum.** Zondag jl. had alhier in het schoollokaal voor een talrijk gehoor de aangekondigde voordracht plaats van den heer van Weydom **Claterbos**, zuivel-consulent voor Limburg. Spreker behandelde achtereenvolgens eenige belangrijke punten; het meeste echter kwam hij neer op de wijze van melken. Reeds herhaaldelijk kwam in dit blad eene bespreking voor de praktische wenken van den Claterbos, zoodat wij dan ook thans geen uitvoerig verslag behoeven te geven. De zaakrijke en degelijke voordracht werd met belangstelling gevo'gd; de eerw. heer Schmeits dankte namens de vergadering den heer **Claterbos**, waarna de vergadering gesloten werd.

1899-01-19 NKO

**Born, 17 Jan.** Eerlang zal er voor de bewoners van ons dorp in eene bepaalde behoefte worden voorzien. Er zal n.l. hier worden overgegaan tot de oprichting eener samenmelkerij of zoogenaamde **centrifuge**. Te dien einde hield de heer Claterbos, zuivelconsulent te Sittard, j<sup>r</sup>. Zondag in hetschoollokaal voor een zeer talrijk publiek eene zaakrijke lezing. Op de meest bevattelijke wijze toonde de geachte spreker de groote voordeelen aan, die aan eene dergelijke inrichting verbonden zijn.

Bij het einde dezer voordracht, waarover elkeen hoogst was voldaan, werd den geachten spreker bij monde van den heer Welters, hartelijk dank gezegd, tevens den wensch uitende, dat het zaad, hier uitgestrooid, in vruchtbare aarde mocht gevallen zijn. Die wensch zal dan ook weldra in vervulling gaan, want, daar het aantal deelnemers groot genog en het benodigde kapitaal benevens werkplaats reeds beschikbaar zijn gesteld is het ongetwijfeld zeker, dat onze **centrifuge** als gevestigd kan beschouwd worden.

1899-03-07 NKO

**Haalen.** Zondag jl. had alhier eene vergadering plaats van de besturen der verschillende centrifuge's uit Buggenum, Horn, Neer en Beggel. De **zuivelconsulent**, de Heer Claterbos, zal alhier een cursus beginnen voor de werklui en opzichters der verschillende fabrieken.

1899-04-13 MAR

**HAELLEN.** Alhier zijn op de bovenlokalen van den heer Waeijen de eerste lessen begonnen over de **boterbereiding** enz.; dese lessen worden gegeven door den zuivelconsulent, den heer Claterbos. De lessen worden bijgewoond door 18 werklieden uit de verschillende fabrieken van Thorn, Wesse, Hunsel, Horn, Buggenum en Neer. Deze cursus zal waarschijnlijk 10 weken duren, behalve de werklui aan de fabrieken, komen ook de opzichters de lessen bijwonen, dewijl zij nog beter op de hoogte moeten zijn, willen zij toezicht houden of terechtwijzingen geven. Men zal insien, dat deze cursus van zeer groot belang is, en de boterfabrikatie onvermijdelijk ten goede zal komen.

1899-06-05 NKO

— Zondag hield de heer **Claterbos** een onder-richting voor de melksters, die deel wenschen te nemen aan den melkwedstrijd. Eene overtalrijke menigte nieuwsgierigen was komen zien. Er waren misschien wel 300 personen aanwezig. De heer Cl. legde het doel en het nut van zoo'n wedstrijd uit. Bij het einde zijner rede, vroeg hij of er zich ook iemand als deelnemer wenschte aan te melden, en zie, bijna alle melksters wilden van de partij zijn. Dat zal een drukte geven.

1899-12-21 NKO

Sittard, 22 Dec. (Donderdagnamiddag vergaderde in het bovenlokaal van café Meuter, Markt, alhier, de voorzitters en secretarissen der Coöperatieve Boterfabrieken, aangesloten bij den Zuid Nederl. Zuivelbond, vormende den Kring Sittard,

Verschillende punten, in verband met de a. v. algemeene vergadering van besturen der coöperatieve **Boterfabrieken** te Boermond te houden, werden behandeld.

Buim dertig leden woonden deze vergadering bij, welke gehouden werd onder voorzitterschap van den heer Claterbos, zuivelcontroleur voor Limburg.

1900-02-22 NKO

### Coöperatieve Zuivelbereiding.

— Dat de landbouwers van Horn het nut en voordeel van coöperatie beginnen in te zien, blijkt hieruit, dat in eene Woensdagnamiddag in de zaal van den heer M. Beijnders gehouden vergadering eene coöperatieve zuivelbereiding is in het leven geroepen.

Naar aanleiding eener samenkomst met den heer v. Weijdom **Claterbos** werd deze tweede vergadering belegd, welke druk werd bezocht.

Door den heer v. W. Cl. zuivelconsulent werden de statuten van een dergelijke vereeniging voorgelezen. Deze werden na eenige discussie goedgekeurd, waarna 92 der aanwezigen door teekening van het reglement tot de vereeniging toetraden. De vereeniging, welke den naam „De drie Horens" draagt, is aangegaan voor den tijd van 29 jaren.

Op een nader te bepalen dag zal worden overgegaan tot het kiezen van een bestuur en het vaststellen van het huishoudelijk reglement.

— Op Zondag 21 Juli a. s. des namiddags half vier, zal in het café van den heer P. J. Janssen (op den Thomas) te Merselo, eene lezing gehouden worden over zuivelbereiding en aanverwante zaken, door den bekenden zuivelconsulent der provincie Limburg, den heer Claterbos.

Ongetwijfeld zullen vele belanghebbenden van Merselo van deze gelegenheid gebruik maken om noodige inlichtingen te bekomen.

#### 1902-03-04 NKO

**Susteren.** Gisterennamiddag werd in het oude schoollokaal eene algemeene vergadering gehouden door de coöperatieve zuivelvereniging „de Hoop.” De heer Claterbos, **zuivelconsulent** voor Limburg, trad als spreker op. In weinige woorden gaf spr. eene leerrijke les over de groote voordeelen, die liggen in het aankopen van fokvee; de wijze van behandeling der melk, enz.

Vervolgens gaf spr. te kennen, dat de fabriek, welke hij te voren geïnspecteerd had, uitstekend in orde was.

De heer Evertz, burgemeester, dankte den heer Claterbos aan het einde van zijn voordracht, waarna vele nieuwe leden tot de vereeniging toetraden.

#### 1903-05-12 NKO

##### *Werkplan 1903.*

De posten: melkwedstrijden en cursussen in bemestingsleer, welke verleden jaar op de begroting zijn gebracht, werden voor dit jaar gehandhaafd.

Omtrent de voordrachten over de zuivelbereiding deelt de voorzitter mede, dat door den heer **Claterbos**, zuivelconsulent, de voordrachten nog niet gehouden zijn op de daarvoor aangewezen plaatsen, n.l. Horn, Maasbrachterbeek, Maasniel, Montfort en Peij.

Voor het geval, dat de heer **Claterbos** de toegezegde voordrachten niet kan houden, werd den voorzitters dier afdelingen de bevoegdheid gegeven, een ander spreker te inviteeren.



# Boerenbond, Venray.

Op Zondag 10 Januari 1904,

's namiddags 5 1/2 uur,

## Algemeene Vergadering

in de Muziekzaal.

1. Voorlezing van het jaarverslag en rekening en verantwoording over het afgelopen jaar.

2. Bespreking der Brandassurantie.

3. Verkiezing van een Voorzitter.

4. **LEZING** te houden door den Weled. heer VAN WEIDOM CLATERBOS, Zuivel-Consulent, over het onderwerp: Zuivelbereiding in verband met de oprichting van een Stoomzuivelfabriek.

Het Bestuur.

Peel en Maas, 16-01-1904; p. ¼

ook geplaatst in MAP Venray I

In den Boerenbond te VENRAY.<sup>1</sup>

Nog nimmer was de Muziekzaal zoodanig gevuld met belangstellenden als verleden Zondag, bij gelegenheid der jaarvergadering van den Boerenbond.

Het was er zoo vol, dat minstens 100 belangstellenden, bij gebrek aan voldoende zitplaatsen, als haring opeengepakt, circa 2 à 3 uren moesten blijven staan. Trouwens, er waren belangrijke zaken aan de orde, terwijl de lezing van den heer Van Weijdom Claterbos, Rijks-zuivelconsulent voor Limburg, alleen reeds voldoende mocht genoemd worden, om eene algemeene belangstelling op te wekken.

.....

Spreeker – de voorzitter - vraagt vervolgens, of nog iemand der leden iets in het midden te brengen heeft of inlichtingen verlangt! Niemand, dan geeft hij het woord aan den heer Van Weijdom Claterbos, die heden avond over een zeer belangrijk punt zal spreken.

Naar aanleiding dezer lezing, merkt de heer Jean Poel, verder nog op, dat de boeren vooral in de laatste jaren door de vereeniging zijn vooruitgegaan; dit is een goed teeken en het pleit voor hune eendrachtige samenwerking; hij hoopt echter, dat men bij dit alles niet uit liet oog moge verliezen, dat er nog meer menschen zijn, die ook moeten leven; spreker wijst hierop, omdat er al plaatsen zijn (niet hier), waar den Bond te ver gaat. (zie elders stuk over boerenbond en winkeliers)

<sup>1</sup> Lezing met als doel om de handkrachtfabriekjes rond Venray te vervangen voor één grote Stoomzuivelfabriek. Meer hierover in de MAP I Venray



Dit mag niet gebeuren, vervolgt hij; Houdt u dus aaneengesloten en komt voor uwe belangen op, maar toont daarbij christelijk te zijn, door anderen ook te laten leven; groeie en bloeie dan den boerenstand, maar ik herhaal het nog eens, bedenkt bij al uw streven, dat er naast de boeren nog meer menschen zijn.

De heer Poels verwelkomt thans den spreker van heden avond, en, zegt dat de heer Claterbos steeds met hart en ziel heeft geijverd voor de belangen van de boeren; hij hoopt dus, dat zijne woorden ook thans ingang zullen vinden, spoort allen aan, om het geprokene goed ter harte te nemen, en na rijp beraad eene gunstige beslissing hiervan het gevolg moge zijn.

De heer Theod. Asselberghs gevoelt zich verplicht, den heer Jean Poels bij zijn aftreden als President, namens allen van harte te bedanken voor de groote belangstelling en moeitevolle zorg, die hij steeds getoond heeft voor den Boerenbond. Een algemeen bravo doet blijken, dat de menigte net deze woorden instemt.

Alsnu houdt de heer J. C. Van Weydom Claterbos, Zuivel-Consulent te Sittard, zijne aangekondigde:

**Lezing over Zuivelbereiding, in verband met de oprichting eene Stoomzuivelfabriek te Venray.**

De heer Van Weydom Claterbos, die beschikt over een helder stemgeluid en een duidelijken be-  
toogtrant, begon zijne interessante rede, met een woord van dank aan den Voorzitter, voor zijn hartelijk welkom, wenschte daarop alle aanwezigen een Zalig Nieuwjaar in hun bedrijf en deelde vervolgens mede, dat de aanleiding van zijne komst alhier is, een bericht uit een courant, dat men in Leunen eene nieuwe coöperatieve boterfabriek ging bouwen, waarbij de opmerking gemaakt was, of het geen overweging zou verdienen, om de 6 in Venray bestaande boterfabrieken te ver-  
eenigen tot ééne groote stoomzuivelfabriek.

Spreker meent, dat thans hiervoor in Venray de tijd is aangebroken; hij heeft met dat doel een be-  
zoek gebracht aan de verschillende fabriekjes, en de noodige gegevens ver'kregen, en daar om wil hij heden avond den vergaderden eens duidelijk trachten te maken, welke groote voordeelen er verbonden zijn aan eene Stoomzuivelfabriek, boven die eener handkracht-inrichting.

Wegens onvoldoende plaatsruimte kunnen wij de geheele rede niet opnemen, hoewel ze echter belangrijk genoeg hiervoor was

Wel kunnen wij gerust melden, dat de heer Claterbos den talrijken vergaderden circa 2 uren lang wist te boeien, en zijn er tevens van overtuigd, dat hij de meesten ook voor zijne zienswijze heeft overgehaald, hetgeen hoofdzakelijk moet worden toegeschreven aan zijne duidelijke uitlegging en overtuigende bewijskracht.

Een verkort relaas laten wij hier volgen: Na eene inleiding betrekkelijk de samenstelling der melk, gaf spreker een overzicht over de bereiding der boter van vroeger en tegenwoordig, en kwam tot de conclusie, dat met de centrifuge enorme voordeelen behaald zijn, welke voordeelen echter nog veel konden vermeerderd worden door de toepassing der stoomkracht.

In hoofdzaak zijn deze voordeelen de volgende:

1. Scherper en regelmatigere ontrooming en dientengevolge meer boter.
2. Betere kwaliteit boter, te verkrijgen door vluggere behandeling, pasteurisatie of koking der melk, betere karn, kneeder, voldoende water, zuivering der tuiten enz., zoodat voor deze boter hooger prijzen besteed worden.
3. Steeds gelijkmatige kwaliteit, waardoor de afnemer genegen blijft, zich hieraan te houden.
4. De afgeroomde ondermelk is beter omdat door het koken alle kiemen van ziekten worden doodgemaakt, waardoor het gevaar van besmetting door tuberculose enz, voor menschen en vee geheel is weggenomen.
5. Zindelijker en vlugger bewerking, want tegenover eene ontrooming van 400 liter per uur met handkracht staat ongeveer 2000 liter per, uur met stoom.
6. Verdwijnt door de koking ook de leelijke smaak der boter in den zoogenaamden knollentijd.

In één woord door de stoom-inrichting wordt meer en beter boter verkregen, die ook voor export geschikt is, en blijkens de praktijk, overal op de mijnen van 2 tot 5 cents per kilo duurder betaald wordt.

In het tweede gedeelte zijner rede gaf spreker eene berekening der meerdere kosten, welke echter door de meerdere opbrengst nog verre overtroffen werden, het een en ander speciaal toepasselijk op den toestand der boterbereiding in Venray.

Deze verhoogde onkosten zouden jaarlijks bedragen als volgt: rente à 4 pCt,  $f$ 800, aflossing van kapitaal  $f$ 800, brandstoffen,  $f$ 1000, onderhoud  $f$ 400, te samen  $f$ 3000.

Daartegenover staat eene vermeerderde opbrengst als volgt: scherpere ontrooming  $f$ 3320, beter uitkarnen der botermelk  $f$ 860, betere ondermelk  $f$ 1400, verhoogde boterprijs à 2 cents per kilo  $f$ 2285, te samen in ronde cijfers  $f$ 7800.

Trekt men hier nu af de  $f$ 3000 voor meerdere onkosten, dan blijft er toch altijd over, een voordeel van  $f$ 4800. hetwelk de gezamenlijke boterfabrieken van Venray kunnen behalen.

Spreker geeft nog eene andere zeer aannemelijke berekening, welke dit meerdere voordeel voor Venray zelfs brengt tot  $f$ 6000 per jaar; dit mag worden aangeschreven.

Nog meerdere voordeelen worden opgesomd als minder licht en olie, goedkoper vervoer door grootere kwantiteit, terwijl ook juist het vereenigen van eene groote hoeveelheid boter van dezelfde goede kwaliteit gelegenheid geeft om nog hoogere prijzen te verkrijgen, want in Holland bv, betaalt men tot  $f$ 1.75 per kilo voor gegarandeerde boter.

Aan het werkloon wil spreker niet tornen, hoewel dit door stoom ook kan verminderd worden van  $f$ 3179 tot  $f$ 2126, dus ruim  $f$ 1000 minder. Hij wil echter de menschen, die thans aan de centrifuges werken, niet broodeloos maken, en zou derhalve deze overbodige werkkrachten op andere wijze aan werk helpen, bv, door het controleeren der melk op de stallen in de gehuchten, met de zoogenaamde Gerber-toestellen.

Spreker geeft verder te kennen, dat de inhouding van geld, tot dekking van onkosten welke thans overal 25 cents per 100 kilo melk bedraagt, ook aan de stoomfabriek hetzelfde blijft; rekent men

dat in Venray in het laatste jaar verwerkt is 3.180.000 kilo melk, dan vertegenwoordigt dit een bedrag van *f*7950.

Worden nu hiervan betaald, de loopende onkosten, als werkloonen, meerdere brandstoffen, pakmateriaal enz. ten bedrage van *f*4350, dan kan het overschot gebruikt worden voor het vervoer der melk naar de, fabriek, waarvoor spreker de kosten berekent aan *f*11 per dag of circa *f*3500 per jaar, van welke laatste cijfers hij echter niet geheel zeker is.

De fabriek haalt dan de melk van alle deelnemers aan huis af en brengt de ondermelk melk gepasteuriseerd (gekookt) terug, voor 25 cents per 100 kilo, onverschillig of men dicht bij de fabriek woont of ver af, dit blijft voor allen hetzelfde.

Door het voorlezen van verschillende staten betreffende de gemaakte boterprijzen aan de stoomzuivelfabrieken te Schimmert, Oltersum, Nuth, Horn en Tungelroy, toont spreker verder duidelijk aan, dat eene stoomfabriek in Venray 7 á 8000 gulden meer kan opbrengen dan de nu bestaande handkrachtfabrieken.

Spreker vraagt nu, alvorens te eindigen, of de besturen der Venraysche Boterfabrieken op den grondslag, door hem voorgesteld, (zijnde: 25 cts. onkosten per 100 kilo melk, melk afhalen en gekookt terugbrengen, en verder uitbetaling der boterprijzen, welke de fabriek maakt) meer van de zaak willen vernemen.

Zoo ja, dan is hij bereid alle verlangde toelichtingen te geven.

Aangaande de geldkwestie stelt spreker allen gerust; er wordt van niemand der deelnemers een halve cent gevraagd; de gelden voor den bouw en inrichting der nieuwe fabriek kunnen elders opgenomen worden, en intrest en aflossing worden betaald van de, meerdere geldopbrengt.

(De aanwezige besturen van 5 fabrieken molden zich aan en zullen na afloop der vergadering nader met den spreker confereeren.)

Deze richt verder het dringend verzoek tot de besturen der fabrieken te Leunen en Heide, om niet door te gaan met bouwen, en die gelden te sparen.

(Een der bestuursleden van Leunen deelt mede, dat met het aanvoeren der bouwmaterialen reeds is opgehouden.)

Spreker eindigt zijn belangwekkende rede met de herhaalde verzekering, dat hij steeds bereid is om de nodige inlichtingen te geven en ingebrachte bezwaren te weerleggen, en spreekt de vurige hoop uit, dat men na rijp beraad tot het inzicht mag komen, dat een Stoomzuivelfabriek in Venray nodig en nuttig is.

(Langdurig applaus.)

De heer Jean Poets bedankt de geachten spreker voor zijn lange maar interessante rede, en maakt de opmerking, dat zolang de Boerenbond bestaat, nog geen enkele vergadering heeft plaats gehad, welke zo succesvol was als heden: hij hoopt dan ook van harte, dat de heer van Weydom Claterbos mag slagen in zijn pogingen, en dat hier spoedig een schone Stoomzuivelfabriek mag verrijzen, ten belange en nutte van Venray en zijn nijvere boerenstand.

Met de Christelijke groet G. zij J. C. wordt de vergadering gesloten, welke ruim 3 uren geduurd heeft.

In de vergadering, welke direct daarop gehouden werd door de besturen der Boterfabrieken met de heer Claterbos, werd besloten op Woensdag 13 Januari een gezamenlijk bezoek te brengen aan de Stoomzuivelfabriek te Ottersum.

Verder stelde de heer Claterbos zich bereid, om op ieder der gehuchten nog eens te spreken voor de leden der fabrieken en wel als volgt:

Donderdag 14 Jan om 6 uur te Merselo.  
Vrijdag 15 Jan. om 5 uur te Oostrum.  
Maandag 18 Jan, om 6 uur te Leunen.  
Dinsdag 19 Jan. om 6 uur aan de Heide.  
Woensdag 20 Jan. om 5 uur aan het Overbroek,

terwijl tevens werd goedgevonden, dat de gezamenlijke besturen der Boterfabrieken nog eens met de Zuivelconsulent zouden vergaderen op Zondag 17 Januari 's avonds om 6 uur in het café van den heer J. Kerops te Venray.

Het kan niet ontkend worden, dat de heer Van Weydom Claterbos zich voor deze zaak een buitengewone moeite en opoffering getroost en zich dus in 't belang onzer landbouwers bijzonder verdienstelijk maakt. Wij hopen dan ook van harte dat zijn moeite door een volledig succes moge bekroond worden. En hieraan valt wel haast niet meer te twijfelen.

Immers, wij vernemen dat de Besturen, die een bezoek brachten aan de fabriek te Ottersum, hiervan uiterst voldaan waren en niet genoeg de keurige inrichting enz. konden roemen.

Met grond mag dus verwacht worden, dat de landbouwers van Venray wel tot deze belangrijke stap zullen besluiten.

H. M.

Peel en Maas, 12/03/1904; p. 2/4

— Zondag avond heeft alhier weer eene vergadering plaats gehad van bestuursleden der verschillende centrifuges in deze gemeente met den heer van Weydom Claterbos, in zake de oprichting der Stoomzuivelfabriek.

Wegens onbekendheid hiermede konden wij de vergadering niet bijwonen, en moet dus een volledig verslag achterwege blijven.

Naar aanleiding van een bericht in het V. N. meldt een inzender uit Castenray ons, dat alstoen met algemeene stemmen besloten is, de fabriek te bouwen in het centrum der gemeente aan den grooten weg van Leunen van Venray.

Deze week circuleeren de lijsten ter teekening van het ledenregister.

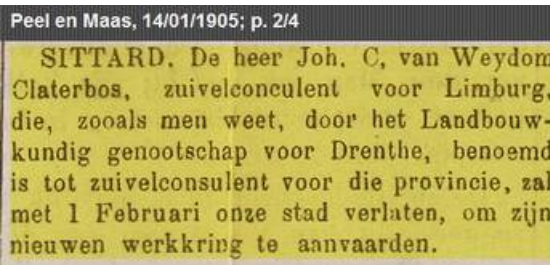
Wij vestigen dienomtrent de aandacht van belanghebbenden op achterstaande advertentie van den heer Louis Raedts.

Peel en Maas, 06/08/1904; p. 2/4

**STOOMZUIVEL FABRIEK**  
**VENRAY.**  
**WERKLIEDEN**  
der boterfabrieken  
**Heide, Leunen, Lull, Merselo,**  
**Oirlo en Overbroek,**

die in aanmerking willen komen om in de Stoomzuivelfabriek werkzaam te zijn, worden verzocht zich per **eigenhandig** geschreven brief onder opgave, welke **de tegenwoordige werkzaamheden en verdiensten** zijn, vóór of op **15 Augustus a. s.** aan te melden bij den

**Zuivelconsulent**  
te Sittard.



*Zo als te lezen vertrok Joh. C. Weydom Claterbos naar de Provincie Drenthe*

## **Drentse periode<sup>2</sup>**

overgenomen uit [www.zuivelhistoriedrenthe](http://www.zuivelhistoriedrenthe.nl)

Johan Cristoffer van Weydom Claterbos werd in Drenthe de opvolger van de eerste zuivelconsulent de heer Posthuma, beiden nog benoemde door het hoofdbestuur van de Drentsche Landbouw Genootschap – D.L.G. Joh. C. trad in januari 1905 in functie trad. Hij was, zoals in de inleiding reeds is vermeld, een zoon van de pionier van de handkrachtfabriekjes in ons land. En werkte voor hij in Drenthe kwam als zuivelconsulent in Limburg. Met de werkwijze van de kleine fabriekjes zal hij dus uitstekend op de hoogte zijn geweest.

Doordat hij in Duitse industriële ondernemingen had gewerkt, had hij ook ervaring opgedaan met door mechanische kracht gedreven fabrieken en was hij in staat advies en leiding te geven bij het omzetten van handkracht- in stoomzuivelfabrieken. Deze ontwikkeling die uiteraard een concentratie in de zuivelindustrie meebracht en reeds omstreeks 1900 begonnen was, kwam tijdens zijn consulentenschap in versnelde mate op gang.

Zo waren er in 1909 bij de Botercontrolestation Assen aangesloten 53 stoomzuivelfabrieken en 21 handkrachtfabrieken, in centrale knederij te Assen. In 1914 waren deze cijfers respectievelijk 58 en 5. Tot de concentratie heeft onder meer bijgedragen de opheffing van de centrale knederij te Assen.

### **Rijkszuivelconsulent**

De heer J.C. van Weydom Claterbos werd bij Koninklijk Besluit van 31 maart 1913, aangesteld tot Rijkszuivelconsulent in Drenthe met ingang van 1 april 1913. Zijn overgang in 's Rijksdienst betekende voor het DLG. de afsluiting van een periode, waarin het krachtig had bijgedragen tot de ontwikkeling van de Drentse zuivelindustrie.

De heer Claterbos jr. is tot 1935 in Drenthe werkzaam gebleven.....

---

2 Over zijn werkzaamheden gedurende deze Drentse periode zijn geen knipsels in mijn bezit.....